

960828-3

Jak dnes rozumíme svému myšlení? Především je nám (na rozdíl od starých Řeků) zřejmé, že myšlení je aktivita, přesně že to je obrovské množství jednotlivých myšlenkových aktů, aktů vědomí, které spolu zajisté souvisí, ale nikoliv tak, že by se v důsledku souvislostí jednotlivých aktů vytrácely hranice mezi nimi, že by jednotlivé akty ztrácely svou samostatnost a stávaly se jakýmsi jediným, neurčitě strukturovaným „myšlením vůbec“. A každý myšlenový akt (či vůbec akt vědomí) je výkonem, a to naším výkonem – obecně vyjádřeno: výkonem myslícího (resp. vědomého) subjektu. Kromě toho, že je každý akt myšlení (vědomí) výkonem, který má svůj počátek a svůj konec, a kromě toho, že tento výkon je vždycky spjat s určitým subjektem, že je vázán na určitý subjekt tak, že je jeho vlastním výkonem, jeho vlastním aktem, náleží ke každému aktu vědomí (či myšlení) také to, k čemu se jakoby „cíleně“ vztahuje. Zajisté také o subjektu od samého počátku platí, že každý akt je k němu „vztážen“, tj. že každý akt vědomí je vztážen k nějakému subjektu, jak bylo právě řečeno. To však není jediný vztah, charakterizující myšlení; naopak, tímto vztahem je charakterizováno myšlení stejně jako každá jiná aktivita, neboť ta je také vždycky vztáжена k nějakému subjektu tak, že je jeho akcí či aktivitou. Specifičností myšlenových aktů je jejich poukazování k něčemu, co není ani sám jejich subjekt (ani jeho část), ale ani jejich vlastní součástí, tj. že to není ani složkou příslušné aktivity subjektu, v našem případě složkou ani součástí myšlenkového aktu. Mluvíme nyní o tom, co se přinejmenším od dob Brentanových a zejména Husserlových nazývá „intencionalita“. Můžeme také mluvit o jakési základní metaforičnosti ve smyslu původního řeckého slova METAFEREIN, což znamená nésti se, odnáseti se dál za sebe, poukazovati k něčemu, co je dál než samotné poukazování a co není součástí tohoto poukazování. Tradičně (ale zdaleka ne odevždy) se v protivě proti subjektu myšlení mluví o jeho objektu, předmětu. Užijeme-li zmíněného už termínu, metaforičnost myšlení spočívá právě v tom, že každý myšlenkový akt jakožto akt intencionální se vztahuje k něčemu dalšímu, a o tom pak mluvíme jako o intencionálním objektu či předmětu. To je však jenom počátek našeho zkoumání povahy myšlenkového aktu. Zdaleka ještě nemůžeme předpokládat, že jsme tím vyčerpali všechny významné složky myšlenkového aktu.

(Písek, 960828-3.)